

## SIVISTYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 4/2002 vp

### Hallituksen esitys laiksi opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

#### JOHDANTO

##### *Vireilletulo*

Eduskunta on 3 päivänä huhtikuuta 2002 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 35/2002 vp).

##### *Asiantuntijat*

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Matti Rajakylä, opetusministeriö
- ylitarkastaja Jorma Lehtomäki, työministeriö
- sivistystoimen tarkastaja Tapio Toivonen, Etelä-Suomen lääninhallitus

- lääninsivistysneuvos Pertti Kokkonen, Oulun lääninhallitus
- rehtori Timo Luopajarvi, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia
- erityisasiantuntija Päivi Rajala, Suomen Kuntaliitto
- asiamies Airi Jaro, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- rehtori Pentti Rauhala, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry
- koulutuspoliittinen sihteeri Jenny Lauronen, Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijajyhdistysten Liitto - SAMOK ry
- opinto-ohjaaja, lukiotoimikunnan puheenjohtaja Anu Turunen, Suomen opinto-ohjaajat ry.

#### HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annettua lakia. Nykyisin lääninhallituksille ammattikorkeakoulujen yhteishaussa kuuluvat tehtävät siirtyisivät ammattikorkeakoulujen itsensä hoidettaviksi. Opiskelijavalintarekisteriä ylläpitää Opetushallitus. Ammattikorkeakoulujen yhteishakurekisterin osalta ammattikorkeakoulut osallistuisivat lääninhallitusten asemesta

rekisterinpitoon. Muilta osin ammattikorkeakoulujen yhteishakujärjestelmä jatkuisi nyky-muotoisena.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran ammattikorkeakoulujen yhteishakuun lukuvuonna 2003—2004 alkavaa koulutusta varten.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

### *Perustelut*

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Hallituksen esityksen tavoitteena on tuoda yhteishakuun liittyvät käytännön toimet sinne, missä opiskelijavalintakin tehdään, eli ammattikorkeakouluihin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lääninhallitukset ovat hoitaneet tehtävänsä ammattikorkeakoulujen yhteishaun toteutuksessa sinänsä hyvin. Valiokunta yhtyy kuitenkin hallituksen esityksen perusteluihin siinä, että lainmuutos toteuttaa siten ainoastaan käytännön toimien siirtämisen ammattikorkeakouluihin. Muilta osin ammattikorkeakoulujen yhteishakujärjestelmä säilyisi nykyisellään. Uudistuksen jälkeenkin on edelleen vain yksi ammattikorkeakoulujen valtakunnallinen haku. Ainoastaan hakulomake lähetetään lääninhallituksen asemesta ammattikorkeakouluun. Uutta järjestelmää voidaan pitää yksinkertaisempansa vuoksi, että yhteishakuprosessista jää tällöin yksi välivaihe pois. Hakija asioi suoraan sen oppilaitoksen kanssa, jonne on hakemassa.

Valiokunnalle on asiantuntijakuulemisessa perusteltu lainmuutosta ammattikorkeakoulujen autonomian lisäämisellä. Valiokunta korostaa, että kysymyksessä on erillinen lainmuutos eikä sillä oteta kantaa ammattikorkeakoulujen asemaan.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, toteutuuko opiskelijan oikeusturva uudistuksen jälkeen. On esitetty epäilyjä muun muassa siitä, että jokaisessa ammattikorkeakoulussa ei tiedetä eri ammattikorkeakoulujen kaikkien koulutusalojen valintaperusteita. Edelleen on esitetty epäilyjä siitä, ohjataanko opiskelijoita kaikkien ammattikorkeakoulujen valintaperusteiden osalta yhtä asiantuntevasti, jos opiskelija ei esimerkiksi ole täyttänyt valintakorttia jokaisen hakutoiveen kohdalta oikein. Valiokunta korostaa ammattikorkeakoulujen vastuuta opiskelijan oikeusturvan takaamiseksi.

Tietojen tallentamiseen ei liittynyt ongelmia oikeusturvan kannalta. Hakemukset tallennetaan uudistuksen jälkeenkin valtakunnalliseen atk-järjestelmään. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan teknisesti ei ole edes mahdollista, että ammattikorkeakoulu voisi ottaa itselleen järjestelmästä hakijoita, joilla on muita hakutoiveita.

Valiokunta painottaa opinto-ohjauksen lisääntyvää tarvetta opiskelijoille yleensä. Opinto-ohjaajien koulutukseen tulee panostaa nykyistä huomattavasti enemmän. Valiokunta pitää selvänä, että tämäkin uudistus lisää opiskelijoiden tarvitsemaa opinto-ohjausta. Toisen aseman opiskelijoille on valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan jo nyt ollut vaikea hahmottaa ammattikorkeakouluja ja niiden moninaista tarjontaa. Ohjausaika on tähän asti voitu käyttää pääasiassa ammattikorkeakoulujen opintotarpeiden selvittämiseen, kun hakemisohjaus on hoitunut selvittämällä yksi valtakunnallinen hakumenettely. Nyt tilanteen muuttuessa tulee ohjaustarve kasvamaan.

Valiokunnan mielestä yhteishakumenettelyn uudistus edellyttää ammattikorkeakouluilta alueellista yhteistyötä. Ammattikorkeakoulujen yhteistyö tiedotuksessa ja markkinoinnissa estää osaltaan myös mahdollisia pelättyjä ylilyöntejä markkinoinnissa.

Valiokunta painottaa sitä, että ammattikorkeakoulujen tulee selkeästi eriyttää nykyinen varsin voimakaskin markkinointi siitä viranomaistehtävästä, mikä edellyttää yhteishakuun liittyvän ohjauksen ja neuvonnan tasapuolista toteuttamista myös muihin ammattikorkeakouluihin hakevien osalta.

Hallituksen esityksessä arvioidaan ammattikorkeakoulujen yhteishakutehtävien työvoimatarpeeksi 29 henkilötyövuotta eli 0,5–1,5 henkilötyövuotta ammattikorkeakoulua kohden. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan osa tästä tarpeesta voidaan tyydyttää keskittämällä nykyisen henkilökunnan panosta yhteishakutehtäviin, mutta myös uutta henkilöstöä on palkattava. Yhteishaku syksyn oppilasvalintoja varten ja syk-

syn yhteishaku kevään valintoja varten aiheuttaa vain määräaikaista tehtäviä. Valiokunta kuitenkin epäilee, riittääkö hallituksen esityksessä arvioitu 500 000 euron suuruinen vuotuinen määräraha kolmen vuoden ajalle mainittuun tarkoitukseen. Valiokunta toteaa, että määräraha ei ole riittävä. Valiokunta korostaa, että kunnille ei tule lisätä tehtäviä ilman täysimääräistä rahoitusta. Valiokunta pitää myös tarkoituksenmukaisena, että lääninhallituksen nykyiset ammattitaitoiset yhteisvalintoihin osallistuvat työntekijät valitaan kouluttajiksi ammattikorkeakoul uudistuksen käynnistysvaiheessa. Näin tulee hyödynnettyä nykyisiä tehtäviä hoitavien ammattitaito myös uudistuksen jälkeen.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus seuraa tarkasti ammattikorkeakoulujen riittävän tehokkaan informoinnin ja puolueettomuuden toteutumista opiskelijavalintarekisteriuudistuksen jälkeen. Tarvittaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin niin, että opiskelijan oikeusturva ja riittävä tiedonsaanti valintaperusteista ja muista valintaan liittyvistä seikoista on turvattu.

### **Päätösehdotus**

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

*että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.*

Helsingissä 4 päivänä kesäkuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kaarina Dromberg /kok  
 vpj. Jukka Gustafsson /sd  
 jäs. Tapio Karjalainen /sd  
       Tanja Karpela /kesk  
       Jyrki Katainen /kok (osittain)  
       Inkeri Kerola /kesk  
       Timo E. Korva /kesk  
       Irina Krohn /vihr

Margareta Pietikäinen /r  
 Osmo Puhakka /kesk  
 Leena Rauhala /kd  
 Säde Tahvanainen /sd  
 Ilkka Taipale /sd  
 Irja Tulonen /kok  
 Unto Valpas /vas  
 Pia Viitanen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.